

Ústav východoevropských studií FF UK

Posudek oponenta magisterské práce

Jméno a příjmení autora práce	Olha Shovkova
Studijní obor	Východoevropská studia
Název práce	Суржик у сучасній українській літературі та проблематика його перекладу
Oponent práce	doc. Teřana Sverdan, CSc.

Povinné hodnocení¹

	1	2	3	4	5
Struktura práce	x				
Formální podoba práce	x				
Stylová a jazyková úroveň			x		
Výběr literatury		x			
Teoretické zpracování tématu		x			
Vlastní přínos práce, osobní zaujetí tématem		x			
Kreativita, původnost zpracování		x			
Splnění zadání práce		x			
Přínos práce pro daný obor		x			

Dodatečné poznámky a připomínky

Аналіз сучасного стану української мови не обходиться без того, щоб не сказали щось про *суржик*. Цей українсько-російський мовний покруч досліджують у різних аспектах: лінгвістичному, соціолінгвістичному, психологічному, естетичному, політичному тощо. Оскільки суржик досить активно (подекуди, може й, агресивно) заповнює собою також і «красне письменство», то, зрозуміло, зростає інтерес до досліджень цього мовного явища у художньому тексті, зокрема в аспекті стилістичному, текстотвірному і под. О. Шовкова поставила собі за мету визначити функції суржику в прозових творах молодих авторів з різних регіонів України, що вважаю позитивним, як і те, що вона ввела до обігу нові, досі не досліджувані тексти. Позитивним також є широкий погляд дипломантки на проблему суржику в Україні і вдале різнобічне висвітлення цієї проблеми у першому теоретичному розділі роботи «Суржик в українському мовному середовищі».

На жаль, щодо практичної частини маю кілька зауважень:

1. Оскільки суржик — досить складне явище, яке не завжди легко визначити на перший погляд, то спочатку дипломниці варто було б опрацювати суто лінгвістичні праці, у яких добре пояснено, що ж таке власне суржик, і розкрито механізми творення суржику на різних мовних рівнях (фонетичному, морфемному, словотвірному, лексичному та синтаксичному). Такі знання дали б змогу О.Шовковій:

1) точніше відмежувати т. зв. суржикізмів від інших мовних одиниць (наприклад: *ніт*, с.18 — застаріле слово зі значенням «ні, немає»; *первий*, с. 27 — розмовний архаїчний варіант числівника «перший», зафіксований у різних словниках української мови, у художніх творах і в мовленні українців Західної України, Молдови тощо; *одбивсь од рук, оддають*, с. 28 — префікс *од-* і прийменник *од* є розмовними, архаїчними варіантами

¹ Do příslušné kolonky zanešte křížek. 1 = nejlepší hodnocení, 5 = nejhorší hodnocení.

форми *від*, активно вживаними на Наддніпрянщині: *одразу і відразу, одійди і відійди; макоїди*, с. 26 — сленгове слово (незрозуміло, чому слова *спалити, тусити* на с. 25 вказані як сленгові, а *макоїди* — суржикізм?); *оддать, простить*, с. 28, *срать* с. 44 — розмовні форми (знову ж таки неясно, чому слова *оберігати* на с. 18, *купіть* на с. 53 взагалі не прокоментовані, слова *робіть* на с. 44, *перевертати* на с. 47, *казати* на с. 32, *розказувати* на с. 53 позначені як розмовні, а *простить, оддать і срать* — як суржикові?);

2) знайти більше прикладів суржиків у аналізованих творах, як-от: *будем*, с. 44; *помилки відсутні, в рекламних цілях*, с. 18; *вона справді має відношення до..*, с. 36; *безплатний, загрузити*, с.28 і под. Ці так зв. неусвідомлені приклади не такі помітні й, очевидно, не мають таких виразних стилістичних функцій, як інші, але теж можуть вказувати на рівень мовленнєвої компетенції як самого автора твору, так і його персонажа;

3) уникнути суржикізмів у власному тексті, який є зразком наукового стилю і не повинен містити якихось зображально-експресивних засобів. Наприклад: *при перекладі* (с. 8, 65 та ін.), *мова вважалася і заборонялася* (с. 12) (багато інших пасивних форм у всій роботі), *зі сторони Російської імперії* (с. 12), *піднімалось питання* (с. 15), *політична складова* (с. 17), *до нейтральних функцій він відносить* (с. 22), *зустрічаються суржикізми* (с. 26), *у даному випадку* (с. 27, 47 та ін.), *на дану тематику* (с. 39), *проявляти мовну лабільність* (с. 41, 43), *на фоні життя* (с. 39), *жильці* (с. 39), *будучи старшим* (с. 39), *несе в собі іронічну / комічну функцію* (с. 50, 67), *переважаюча функція* (с. 66), *халатність* (с. 68), *у ході дослідження* (с. 73) та ін. Як не прикро, але, окрім цих огріхів, зауважуємо ще низку пунктуаційних та стилістичних помилок, що знижує загальний рівень мовного оформлення дипломної роботи;

4) глибше і фаховіше зробити аналіз вибраних текстів; як на мене він є досить поверховий із зайво великими пасажами з творів. Наприклад, можна було б, аналізуючи звуковий і морфемний склад суржикізмів, виділити певні їх групи (а) українське фонетичне оформлення російського слова із заміною російських звуків українськими: кажеця, полотенце; б) українське фонетичне оформлення спотвореного звучання російського слова: заведеніє; в) російські слова в українському морфологічному оформленні: важніший, луччий; г) неправильно побудовані словосполучення: два стула, п'яні голоса; д) відсутність нормативної форми звертання; е) суржикізми на лексичному рівні і под.) і простежити, яка з цих груп має найбільший потенціал для досягнення тієї чи іншої авторської мети і стилістичної настанови (міметична, атмосферотворча, іронічна і под.), яку з цих груп найчастіше використовують автори і чому тощо. Цікавою була б думка авторки дипломної роботи про те, наскільки вдало чи не вдало використаний суржик тим чи іншим автором, чи не перевантажений текст суржиком, суржик на якому рівні найбільш поширений у творах і чому, чи не виникає відчуття штучності чи примітивності використання суржиків як інструменту стилізації у деяких випадках і под.

2. У роботі не завжди чітко розмежовані поняття і терміни (наприклад: «тут фіксуємо діалект «глипати», с. 35; «письменниця у своєму письмі орієнтується на розмовну, а не образну мову», с. 30.); не подано точного робочого визначення суржиків, яким послуговується авторка у дослідженні; не вказано, чію класифікацію функцій суржиків взято за основу для практичної частини роботи (можна здогадатися, що це класифікація Петра Мареша, але чіткої вказівки на це немає, до того ж вона не завжди послідовно витримана).

Отázky k obhajobě

1. Дипломниця зазначила, що до суржиків в Україні є різне ставлення і подала різні думки науковців щодо нього. Цікаво дізнатися особисте ставлення Ольги Шовкової до явища суржиків та його функціонування у різних сферах.

2. Чи погоджуєтеся Ви з думкою Леся Белея про те, що українсько-російський суржик - це таке ж явище, як і взаємні впливи української та польської / угорської / румунської / інших мов, тому його не варто таврувати (с. 11)?

Celkové hodnocení práce

Попри висловлені зауваження вважаю, що дипломна робота Ольги Шовкової „Суржик у сучасній українській літературі та проблематика його перекладу” загалом відповідає вимогам до робіт такого типу, тому рекомендую її до захисту і пропоную оцінити на «**добре**» (Diplomová práce splňuje požadavky kladené na tento typ práce, proto doporučuji ji k obhajobě a navrhuji ohodnotit klasifikačním stupněm **velmi dobře**).

V Praze, 20.01.2022

Doc. Tet'ána Sverdán, CSc.
Podpis oponenta práce

Ústav východoevropských studií
Pracoviště oponenta práce